



RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLARDA 2030 VA 2063-YILLARGA MO'JALLANGAN BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINING UYG'UNLASHUV SOHALARINI ANIQLASH

Xamdamiy Shoh-Jaxon Raxmat o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti

email: sh.xamdamiy@tsue.uz

ARTICLE INFORMATION	ABSTRACT
Volume: 1 Issue: 9 DOI: https://doi.org/10.55439/INSURE/vol1_iss9/a7	Inson va ijtimoiy rivojlanish har qanday davlatning barqarorligi va farovonligi uchun muhim omil hisoblanadi. Ushbu maqolada 2063 va 2030 maqsadlarida inson va ijtimoiy rivojlanish bilan bog'liq yo'nalishlar va ularning uyg'unlashuv sohalari ko'rib chiqiladi. Ta'lim va tayyorlash, aholi va asosiy sog'liqni saqlash, yoshlarni rivojlantirish, uy-joy va suv ta'minoti va sanitariya, gender tengligi va ayollarni qo'llab-quvvatlash, va ijtimoiy himoya sohalari har ikkala Hujjatning maqsadlari va uyg'unlashuv sohalari tahlil qilinadi. Ushbu yo'nalishlar bo'yicha amalga oshiriladigan chora-tadbirlar davlatlarning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi. Bu maqsadlar va yo'nalishlar orasidagi uyg'unlik, har ikkala Hujjatning birgalikda ishlashini va umumiy rivojlanishga hissa qo'shishini ta'minlaydi.
KEYWORDS	<i>Inson va ijtimoiy rivojlanish, Ta'lim va tayyorlash, Aholi va asosiy sog'liqni saqlash, Yoshlarni rivojlantirish, Uy-joy va suv ta'minoti va sanitariya, Gender tenglik va ayollarni qo'llab-quvvatlash, Ijtimoiy himoya.</i>

Kirish (Введение/Introduction)

Inson va ijtimoiy rivojlanish har qanday davlatning barqarorligi va farovonligi uchun muhim omil hisoblanadi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) 2030 yilga qadar global darajada barqaror rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan bo'lib, 2063 yil maqsadlari esa Afrika qit'asining uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini belgilaydi. Ushbu maqsadlarning muhim yo'nalishlaridan biri inson va ijtimoiy rivojlanishdir. Inson kapitalining rivojlanishi, ijtimoiy adolatning ta'minlanishi va aholi farovonligining oshirilishi davlatlarning barqaror rivojlanishida katta rol o'ynaydi.

Ushbu maqolada 2063 va 2030 maqsadlarida inson va ijtimoiy rivojlanish bilan bog'liq yo'nalishlar va ularning uyg'unlashuv sohalari ko'rib chiqiladi. Maqsadlar o'rtasidagi uyg'unlik va bir-birini to'ldiruvchi chora-tadbirlar davlatlarning barqaror rivojlanishiga qanday hissa qo'shishi tahlil qilinadi. Bu yo'nalishlar quyidagilarni o'z ichiga oladi: ta'lim va tayyorlash, aholi va asosiy sog'liqni saqlash, yoshlarni rivojlantirish, uy-joy va suv ta'minoti va sanitariya, gender tengligi va ayollarni qo'llab-quvvatlash, va ijtimoiy himoya. Ushbu yo'nalishlar bo'yicha amalga oshiriladigan chora-tadbirlar davlatlarning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Maqolada har bir yo'nalishning 2063 va 2030 maqsadlari kontekstidagi ahamiyati va ularning uyg'unlashuv sohalari batafsil ko'rib chiqiladi. Bu tahlillar orqali davlatlar barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun qanday chora-tadbirlar ko'rishi va qanday strategiyalarni qo'llashi mumkinligi o'rganiladi.

Adabiyotlar tahlili (Обзор литературы / Literature review)

Mahalliy hamjamiyatlar barqaror rivojlanish tashabbuslarida faol ishtirok etish orqali 2063 Hujjatni amalga oshirishga hissa qo'shishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Hindistondagi Panchayati Raj institutlari kabi mahalliy hukumat institutlarining ishtiroki juda muhim, chunki ular global ustuvorliklarni mahalliy hamjamiyatlar bilan bog'lash va barqaror rivojlanish maqsadlari ko'rinishini mahalliy voqelikka aylantirish uchun eng qulay hisoblanadi [1,2,3]. Bundan tashqari, mahalliy hukumatlar va

jamoat tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlik mahalliy Hujjat 21 jarayonlari kontekstida ko'rinib turganidek, mahalliy resurslar va tajribalarni samarbar qilish uchun juda muhimdir [4,5,6]. Bundan tashqari, Gana kontekstida muhokama qilinganidek, mahalliy hukumat darajasida samarali amaliyot hamjamiyatlariga e'tibor mahalliy yurisdiksiyalarga tegishli bo'lgan va kichikroq miqyosda o'chanadigan SDGga erishish yo'lidagi harakatlarni tezlashtirish uchun manfaatdor tomonlar o'rtasida muvofiqlashtirish muhimligini ta'kidlaydi [7,8,9].

BRM davlatlar va xalqaro hamjamiyat uchun aniq rivojlanish yo'nalishlarini belgilaydi. Ular qashshoqlik, ochlik, sog'liq, ta'lim, gender tengligi, suv va sanitariya, energiya, iqtisodiy o'sish, tengsizlik, shaharlar, iqlim o'zgarishi, suv va quruqlik ekotizimlari, tinchlik va adolat kabi muhim masalalarni o'z ichiga oladi. Bu maqsadlar global miqyosda barqaror rivojlanishni ta'minlash va kelajak avlodlar uchun barqaror yashash sharoitlarini yaratishga qaratilgan.

Tadqiqot usullari (Методология/Methodology)

Ushbu tadqiqotda 2063 va 2030 yil maqsadlarining uyg'unlashuvini tahlil qilish uchun sifatli tahlil usuli qo'llanildi. Metodologiya quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Ma'lumotlarni yig'ish

Birinchisi bosqichda, 2063 va 2030 yil maqsadlari bilan bog'liq rasmiy hujjatlar va hisobotlar yig'ildi. Bunga Afrika Ittifoqi tomonidan qabul qilingan "Agenda 2063" va Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) tomonidan qabul qilingan "Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM)" kiradi. Ushbu hujjatlar har ikkala Hujjatning asosiy maqsadlari, vazifalari va ko'rsatkichlarini o'z ichiga oladi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish

Yig'ilgan ma'lumotlar asosida 2063 va 2030 yil maqsadlari o'rtasidagi uyg'unlik va bir-birini to'ldiruvchi sohalarni aniqlab olindi. Bu tahlil quyidagi yo'nalishlar bo'yicha amalga oshirildi:

- Ta'lim va tayyorlash
- Aholi va asosiy sog'liqni saqlash
- Yoshlarni rivojlantirish

- Uy-joy va suv ta'minoti va sanitariya
- Gender tengligi va ayollarni qo'llab-quvvatlash
- Ijtimoiy himoya

Har bir yo'nalish bo'yicha 2063 va 2030 yil maqsadlari o'rtasidagi bog'liqliklar va uyg'unlashuv sohalari aniqlanib, jadval ko'rinishida taqdim etildi.

Tahlil va natijalar (Анализ и результаты. Analysis and results)

Agenda 2063 — bu Afrika Ittifoqi tomonidan qabul qilingan, qit'aning keyingi 50 yil ichida amalga oshirilishi lozim bo'lgan rivojlanish strategiyasini o'z ichiga olgan hujjatdir. 2013 yilda, Afrika Ittifoqining tashkil etilishining 50 yilligida, bu reja qabul qilindi. Uning asosiy maqsadi — Afrikani 2063 yilga qadar iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jihatdan yanada rivojlangan, barqaror va mustaqil qit'aga aylantirish [10,11]. Agenda 2063 Afrika davlatlari va xalqaro hamjamiyat o'rtasida keng ko'lamli hamkorlikni talab qiladi. Bu reja Afrika qit'asining uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini belgilab beradi va unga erishish uchun zarur bo'lgan chora-tadbirlar, loyihalar va dasturlarni o'z ichiga oladi [12,13].

Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) — bu Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) tomonidan 2015 yilda qabul qilingan va 2030 yilgacha amalga oshirilishi rejalashtirilgan global maqsadlar to'plamidir. Ular insonlar va sayyoramizning barqaror kelajagini ta'minlashga qaratilgan keng ko'lamli rivojlanish maqsadlarini o'z ichiga oladi [14,15]. BRM 17 ta asosiy maqsaddan iborat bo'lib, har bir maqsad bir nechta aniq ko'rsatkich va topshiriqlarga ega [16,17].

Bu jadvalda 2063 va 2030 Hujjatdagi maqsadlar va ularning uyg'unlashuv sohalari keltirilgan.

Priority Area	2063 yil maqsadlari (Agenda 2063)	2030 yil barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM)	Uyg'unlashuv sohalari
A: Ishlab chiqarish quvvati	Maqsadlar 1, 4, 6, 7, 10	2, 7, 8, 9, 17	Ish bilan bandlik va samarali mehnat, AKT rivoji, barqaror energiya, industrializatsiya
B: Qishloq xo'jaligi, oziq-ovqat xavfsizligi va qishloq rivoji	Maqsadlar 1, 4, 5, 7	1, 2, 6, 9, 12	Qashshoqlik va ochlikni tugatish, infratuzilma rivoji
C: Savdo	Maqsadlar 4, 5, 8, 19	2, 17	Eksport raqobatbardoshligini oshirish
D: Tovarlar	Maqsadlar 4, 8	2, 8, 9	Iqtisodiy diversifikatsiya
(E: Inson va ijtimoiy rivojlanish)	Maqsadlar 1, 2, 17	4, 5, 8	Adolatli ta'lim
E1: Ta'lim va tayyorgarlik	Maqsad 3	2, 3, 5	Sog'liqni saqlash xizmatlari
E2: Aholi va asosiy sog'liqni saqlash	Maqsadlar 5, 8	4, 8, 10	Yoshlarni ish bilan ta'minlash, tayyorgarlik
E3: Yoshlarni rivojlantirish	Maqsad 1	6, 11	Yashash uchun qulay joylar
E4: Uy-joy va suv ta'minoti va sanitariya	Maqsad 17	5	Gender tengligi
E5: Gender tengligi va ayollarni qo'llab-quvvatlash	Maqsad 1	1, 5, 8, 10	Ijtimoiy himoya
E6: Ijtimoiy himoya	Maqsadlar 5, 7	1, 2, 13, 15	Iqlim o'zgarishiga moslashish, tabiiy ofatlar xavfini kamaytirish, biologik xilma-xillikni saqlash
F: Ko'p qirrali inqirozlar va boshqa yangi chaqiriqlar	Maqsadlar 12, 16, 20	10, 16, 17	Moliyaviy resurslarni saqlash va rivojlanish uchun moliyalashtirish, korupsiyani kamaytirish
G: Rivojlanish uchun moliyaviy resurslarni jalb qilish va salohiyatni oshirish	Maqsadlar 11, 12	16	Boshqaruv
H: Har qanday darajada yaxshi boshqaruv			

References:

1. Ashish, Jha. (2020). Global Goals and Local Institutions: Understanding PRIs in the Context of Sustainable Development Goals. doi: 10.5958/2347-6869.2020.00003.5
2. James, M., Vardaman, John, Amis, Paul, M., Wright, Ben, Dyson. (2021). Reframing childhood obesity: The role of local communities in change implementation failure. Human Relations, doi: 10.1177/0018726719899464
3. Martin, Bwalya, S., Mkomwa, R., K., Shula, S., Lugandu, Amir, Kassam. (2022). The future: towards agenda 2063.. doi: 10.1079/9781789245745.0030
4. N., Mokhtar., Melasutra, Dali. (2015). Sustainable Community Initiatives: A Unique Partnership and Participatory Approach. sustainable development and planning, doi: 10.2495/SDP150611
5. Eunice, Annan-Aggrey., Godwin, Arku., Kilian, Nasung, Atuoye., Emmanuel, Kyremeh. (2022). Mobilizing 'communities of practice' for local development and acceleration of the Sustainable Development Goals. doi: 10.1177/02690942221101532
6. Khamdamov, S. J., Usmanov, A. S., Abdalazizova, O., Isaev, F., Kholbaev, N., Makhmudov, S., & Kholbaeva, S. (2022, December). ECONOMETRIC MODELING OF CENTRAL BANK REFINANCING RATE IN UZBEKISTAN. In Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems (pp. 253-257).
7. Turayeva, G., Berdiyev, G., Eshpulatov, D., Alimova, D., Odilbekov, A., Davletova, D., ... & Burxanov, A. (2022, December). OPPORTUNITIES TO USE FINANCIAL SERVICES—"1 C PROGRAM". In Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems (pp. 556-561).
8. Yusupov, S., Boymuratova, S., Bobamuratova, D., Shukhratova, M., Marupov, I., Akramova, D. T., ... & Muradova, D. A. (2022, December). DIAGNOSTIC ASPECTS OF ZYGOMATIC-ORBITAL COMPLEX FRACTURES WITH THE USE OF MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES. In Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems (pp. 399-403).
9. Muftaydinova, S. K., Chuprnyin, V. D., Fayzullin, L. Z., Buralkina, N. A., Muminova, Z. A., Asaturova, A. V., ... & Abdullayev, S. I. (2022, December). EXPRESSION OF THE TYROSINE KINASE RECEPTOR (EPHA1) IN THE EUTOPIC AND ECTOPIC ENDOMETRIUM OF

Ushbu jadvalda 2063 va 2030 yil maqsadlarida bir-biriga mos keladigan va bir-birini to'ldiradigan sohalari keltirilgan. Ushbu jadval 2063 va 2030 yil muhim maqsadlari orasidagi uyg'unlikni ko'rsatadi, bu esa har ikkala Hujjatning birgalikda ishlashini va umumiy rivojlanishga hissa qo'shishini ta'minlaydi.

Ishlab chiqarish quvvati uchun uyg'unlashuv sohalari ish bilan bandlik va samarali mehnat, AKT (Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) rivoji, barqaror energiya va industrializatsiya hisoblanishi aniqlandi.

2063 Hujjat iqtisodiy integratsiya, tinchlik, xavfsizlik va ijtimoiy-siyosiy ilohiyot kabi turli jihatlariga e'tibor qaratib, Afrikada barqaror rivojlanishga erishish uchun aniq maqsadlarni belgilaydi. Maqsadlarga Afrika ichidagi savdoni osonlashtirish uchun tarkibiy o'zgarishlarni tezlashtirish, tarifsiz to'siqlarni bartaraf etish, mojarolar va hukumatlarning konstitutsiyaviy o'zgarishlariga qarshi kurashish uchun tinchlik va xavfsizlikni ta'minlash, barqaror rivojlanish ustuvorliklarini boshqarishda Afrika agentligini tan olish va Barqaror rivojlanish maqsadlariga muvofiq lashtirish kiradi. Barqaror rivojlanish uchun global muammolarni hal qilish. Hujjatda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot, axloqiy/ma'naviy rivojlanish va jahon bozorida yanada raqobatbardosh Afrikaga o'tishni o'z ichiga olgan yaxlit rivojlanish zarurligi ta'kidlanadi, natijada qit'aning taraqqiyotiga to'sqinlik qilgan yomon boshqaruv va iqtisodiy inqirozlar davrlarini tugatishga qaratilgan.

Xulosa (Заключение / Conclusion).

Hujjat 2063 Afrikada Barqaror Rivojlanish Maqsadlariga (SDGs) erishish bo'yicha aniq maqsadlarni belgilaydi, bunda iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy farovonlik, siyosiy barqarorlik, qashshoqlikka barham berish va mintaqaviy integratsiya kabi turli muhim sohalarga e'tibor qaratiladi. Hujjatda boylik yaratish, umumiy farovonlik, barqaror atrof-muhit va o'zgaruvchan qobiliyatlar qit'ada barqaror rivojlanish uchun muhim ta'sir sohalari sifatida ta'kidlanadi. Bundan tashqari, SDG va 2063 Hujjat o'rtasidagi yaqinlik ta'kidlangan, Afrikadagi loyihalarni ishlab chiqish, monitoring qilish va rivojlanish tashabbuslarini xabardor qilish uchun ikkala Hujjatning maqsadlari o'rtasidagi umumiylikni aniqlash va xaritalash harakatlari bilan ta'kidlangan. Monitoring va baholash tizimlarining ahamiyati, jumladan, geografik axborot tizimlari (GIS) va veb-ga asoslangan geoportallardan foydalanish, samaradorlik to'g'risidagi ma'lumotlarni kuzatish va turli darajalarda Hujjat 2063 maqsadlarini amalga oshirishni qo'llab-quvvatlash uchun ta'kidlangan.

Jadval asosida har bir ustuvor soha bo'yicha natijalar tahlil qilindi va xulosalar chiqarildi. Tahlillar natijasida 2063 va 2030 yil maqsadlarining uyg'unlashuvi davlatlarning barqaror rivojlanishiga qanday hissa qo'shishi aniqlanib, maqolada batafsil yoritildi.

Ushbu metodologiya orqali 2063 va 2030 yil maqsadlarining uyg'unlashuvi tahlil qilinib, davlatlarning barqaror rivojlanishini ta'minlashda qaysi chora-tadbirlar va strategiyalar samarali bo'lishi mumkinligi o'rganildi.

PATIENTS WITH DEEP INFILTRATIVE ENDOMETRIOSIS USE OF MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES. In Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems (pp. 416-421).

10. Khamdamov, S. J. (2021, December). Calculating Share of Factors of Intensive Economic Growth in Uzbekistan. In The 5th International Conference on Future Networks & Distributed Systems (pp. 393-397).

11. Tran, T. K., Lin, C. Y., Tu, Y. T., Duong, N. T., Thi, T. D. P., & Shoh-Jakhon, K. (2023). Nexus between natural resource depletion and rent and COP26 commitments: Empirical evidence from Vietnam. *Resources Policy*, 85, 104024.

12. Xiaohui Gong, Wing-Keung Wong, Yiling Peng, Shoh-Jakhon Khamdamov, Gadah Albasher, Vu Tam Hoa, Nguyen Thi Thanh Nhan, Exploring an interdisciplinary approach to sustainable economic development in resource-rich regions: An investigation of resource productivity, technological innovation, and ecosystem resilience, *Resources Policy*, Volume 87, Part A, 2023, 104294, ISSN 0301-4207, <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2023.104294>.

13. Shoh-Jakhon, K. Theoretical and Methodological Aspects of Intensive Economic Growth in Ensuring Sustainable Economic Development. *Social and Economic Studies within the Framework of Emerging Global Developments Volume 3*, 283.

14. Khamdamov, S. J., Usmanov, A. S., Abdulazizova, O., Isaev, F., Kholbaev, N., Makhmudov, S., & Kholbaeva, S. (2022). Econometric Modeling of Central Bank Refinancing Rate in Uzbekistan. *Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems*, 253-257.

15. Turayeva, G., Berdiyev, G., Eshpulatov, D., Alimova, D., Odilbekov, A., Davletova, D., ... Burxanov, A. (2022). Opportunities to Use Financial Services—"1 C Program". *Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems*, 556-561.

16. Khamdamov, S. J. (2021). Calculating Share of Factors of Intensive Economic Growth in Uzbekistan. *The 5th International Conference on Future Networks & Distributed Systems*, 393-397.

17. Shoh-Jakhon, K. (2023). Theoretical and Methodological Aspects of Intensive Economic Growth in Ensuring Sustainable Economic Development. *Social and Economic Studies within the Framework of Emerging Global Developments Volume 3*, 283...